

Fylkesmannen i Trøndelag

Tröndelagen fylhkenålma

Vår dato:

31.08.2020

Vår ref:

2020/9586

Deres dato:

Deres ref:

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Iver Øfsti Tanem, +47 73 19 92 21

Uttalelse fra Fylkesmannen i Trøndelag til revisjon av Søregruleringene i Heim kommune

Generelt önsker Fylkesmannen minstevannföring i alle regulerde vassdrag. Dette er nödvendig for ä kunne nå målet om godt ökologisk potensial i regulerde vassdrag. Vi forventer også at en revisjon vil gi moderne naturforvaltningsvilkår, som gir forvaltningen mulighet til ä pålegge miljøundersökkelser og miljøforbedrende tiltak.

Reguleringene i Söa omfatter sjöene Svorksjöan, Sövatnet, Vasslivatnet og Dammen (Eidsfossen). En revisjon av reguleringskonsesjonen for disse sjöene, må stille krav om en fast fyllingsgrad gjennom hekketiden for fugl. Ökt vannstand etter egglegging vil generelt kunne ödelegge egg fra både vadere, ender og lom. Redusert vannstand vil kunne medføre at ender og særlig lom forlater reirene. Det er dermed viktig ä opprettholde stabilt nivå på vannspeil i vann hvor det er bakkehekkende våtmarksfugl (midten av mai til ut juni, juli i fjellet), for ä unngå at reir av f.eks. storlom og strandsnipe blir oversvömt. Det må også gis åpning for ä justere dette intervallet i konsesjonen de neste 30 årene, om man opplever at f.eks. klimaendringene endrer hekketidsadferden for fugl.

Ideelt sett bör vannstanden i magasinene også være på et nivå som ivaretar naturlig gytevandring for fisk opp i gytebekker på hösten. Hvis dette ikke er mulig, må forvaltningen gis mulighet gjennom moderne naturforvaltningsvilkår ä pålegge regulat ä gjøre tiltak for ä ivareta oppgang av fisk.

Svorksjöan

Svorksjöan er de överste sjöene i det som inngår i Søregruleringen. Sjöene er ikke regulert, men utlöpet er endret slik at sjöene ikke drenerer til sitt opprinnelige nedbörsfelt. Tidligere drenerte Svorksjöan til Gangåsvatnet via elva Svorka. Denne er i dag tørrlagt og mottar kun vann fra restnedbörsfeltet til elva. Deler av Svorka er i naturbase registrert som viktig bekkedrag og antas ä være en av de beste gytebiotopene for örret i Gangåsvatnet. Fylkesmannen mener det må slippes

E-postadresse:
fntlpst@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/melding

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer

Besöksadresse:
Strandveien 38, Steinkjer
Prinsens gt. 1, Trondheim

Telefon: 74 16 80 00
www.fylkesmannen.no/tl

Org.nr. 974 764 350

minstevannføring i Svorka fra Svorksjøan. Ser man på samlet kraftproduksjon i regionen, er det ikke sikkert at slipp av minstevannføring i Svorka vil føre til vesentlig krafttap. Gangåsvantnet er regulert, og vannet som slippes i Svorka, vil kunne brukes igjen i Skjenaldfossen kraftverk. Dermed vil minstevannføringen i dette tilfelle kunne brukes til kraftproduksjon, selv om produksjonen tilfaller en annen regulant.

Søvatnet

Fra Svorksjøan er vannet ledet i en kanal til Sagbekken, som naturlig drenerer til elva Hundsåa. Hundsåa har innløp øst i Søvatnet. Søvatnet reguleres mellom kote 275 og 279,83. Det er krav om sommervannstand i Søvatnet på 278,33 i perioden 25.05-15.10. Det er 1,5 meter under HRV. Fylkesmannen mener kravene i gjeldende konsesjon for Søvatnet er tilstrekkelig.

Vasslivatnet

Søvatnet er knyttet til Vasslivatnet via Flaugelva. På denne strekningen går det i tillegg en overføringstunnel mellom vannene. Vasslivatnet er regulert 19,83 meter mellom kote 260 og 279,83. Vasslivatnet mottar også vann via overføring fra Hollaelva og elva fra Stenggardsvatnet. Det er ingen krav til sommervannstand i Vasslivatnet. Vannet er demmet opp i vest ved utløpet til Søa. Fra Vasslivatnet går vannet i tunnel til Søa kraftverk, som har utløp i fjorden.

Som nevnt innledningsvis, mener Fylkesmannen at det gjennom revisjon av reguleringskonsesjonen må stilles krav om en fast fyllingsgrad i hekketiden for fugl. Det må også gis åpning for å justere dette intervallet i konsesjonen de neste 30 årene, om man opplever at f.eks. klimaendringene endrer hekketidsadferden for fugl. Det bør vurderes om tidsperioden i forhold til fast fyllingsgrad også kan strekke seg ut over gytevandringstiden for fisk. Alternativt må forvaltningen gis mulighet til å pålegge tiltak for å ivareta fiskeoppgang.

Søa øvre del

Søa er ei om lag 12,5 km lang elv som har sitt utspring i Vasslivatnet. I dag er det ikke minstevannføring fra Vasslivatnet, og elva mottar dermed vann kun fra restfeltet. Et parti av øvre Søa er i naturbase registrert som lokalt viktig bekkedrag. Det registrerte bekkedraget utgjør en viktig økologisk funksjon gjennom en relativt urørt elvestrekning mellom kryssing av vei i vest og jordbruksområde i øst. Søa munner ut i Dammen som er inntaksmagasinet for Eidsfossen kraftverk. Fylkesmannen krever slipp av helårs minstevannføring fra Vasslivatnet til Søa øvre del. Dette bør komme som en miljøtilpasset vannføring som varierer med nedbør og sesongvariasjoner. Minstevannføringen trengs for å ivareta biologisk mangfold i området og for å bedre opplevelsesverdien av landskapet.

Dammen

Dammen er inntaksmagasinet for Eidsfossen kraftverk og ligger i et myrområde kalt Stormyra. Dammen grenser også til Vinnstormyra naturreservat som er en del av det samme myrkomplekset. Stormyra er som er klassifisert som viktig, og i naturbase står følgende om området;

«Stort, ope myrområde på høgdedraget aust for Vinjeøra, mellom/framom munningane av Kårøydalen og Søvassdalen. Nedbørsmyr dominerer. Nord for riksveg 71 er myra verna som naturreservat. Vinnstormyra naturreservat ligg innanfor området og dei botaniske interessene knytta til lokaliteten er skildra der.... Floraen er stort sett fattig, men med noko rikare parti langs bekkekantane (engmarihand, grønstorr og myrsaulauk). Området er påverka av ulike inngrep, som mellom anna vegar (lokaliteten er delt i to av riksveg 71), regulerte vassdrag, granplanting og grustak/fyllingar.... Ho har store tuer, ofte på fleire kvadratmeter. Her finst fattige samfunn prega av dvergbjørk, krekling, furumose og gråmose. Mellom tuene finst høljer. Langs bekken som renn ut i Dammen er det ein del mellommyr med mellom anna

blåknapp, sølvbunke og myrhatt. Langs kanten av Dammen, særleg ved bekken, er det storstarrsummer. I sjølve Dammen er vassvegetasjonen spesielt frodig til å vera i Hemne. Her kan ein mellom anna finna blærerot, guldusk, hesterumpe og piggeknopp...»

Fylkesmannen har fått meldinger om at myrområdene tidvis blir oversvømt på grunn av for høy vannstand i Dammen. Det er svært uheldig når dette skjer i hekketiden for bakkehekkende våtmarksfugl, og må dermed unngås. En eventuell sterk tapping av Dammen vil senke grunnvannspeilet i myrene rundt og kan dermed gi de dypere lagene i myra tilgang til oksygen. Dette vil starte nedbrytingen av torvlagene, føre til økte klimagassutslipp og forringe kvalitetene og egenskapen til myra. Fylkesmannen krever derfor jevn vannstand i Dammen hele året for å ivareta naturverdiene i området.

Trønderenergi diskuterer i revisjonsdokumentet mulig nedleggelse av Dammen og at vann da kan slippes fra damkonstruksjonen direkte i Eidselva. Dette vil gi et positivt bidrag i forhold til økning av anadrom strekning på om lag 300 meter. Om TrønderEnergi ikke leverer en melding om nedleggelse før revisjonsprosessen sluttføres, mener vi at det er naturlig å se Eidsfossen i sammenheng med øvrig regulering, og kalle inn denne til konsesjonsbehandling. Det må da komme, som følge av konsesjon for Dammen/Eidsfossen kraftverk, et krav om minstevannføring fra Dammen til Eidselva som tilsvarer slipp fra Vasslivatnet pluss påslag for tilført vannmengde i restfeltet.

Hollaelva og Hagaelva

Hollaelva overføres til Vasslivatnet via en overføringstunnel. Overføringen tar også inn ei sideelv til Hollaelva, som kommer fra Strenggardsvatnet. Det slippes ikke minstevannføring fra inntakene, verken i Hollaelva eller i sideelven.

Hagaelva tas inn i kraftverkstunnelen som går fra Vasslivatnet til Sòa kraftverk. det er ikke krav om slipp av minstevannføring fra Trønderenergi sin inntaksdam i Hagaelva. Nedstrøms dette inntaket, ligger et mindre privat kraftverk. her er det krav om slipp av 30 l/s forbi dammen.

Som nevnt tidligere, mener Fylkesmannen at det er naturlig å forvente minstevannføring på alle elvestrekninger der vann er fraført. Når det gjelder Hollaelva og Hagaelva, fremmer vi krav om minstevannføring i Hollaelva og en anbefaling om det også i Hagaelva. Fylkesmannen mener det miljømessig er mest å hente på slipp av minstevannføring i Hollaelva, på grunn av total lengde på tørrlagt elvestrekning, og på grunn av lengde på anadrom strekning i nedre del (4,8 km). En helårs miljøtilpasset minstevannføring vil bidra til å sikre biologisk mangfold i- og langs elva.

Om man ser på regionen under ett, er det heller ikke sikkert slipp av minstevannføring i Hagaelva vil føre til vesentlig krafttap. Om det nederste kraftverket i Hagaelva har kapasitet til å bruke vannet, kan man fortsatt få produsert kraft av vannet som slippes forbi Trønderenergi sitt inntak.

Oppsummering

Fylkesmannen krever at en revisjon av Søregravingene fører til moderne konsesjoner med naturforvaltningsvilkår, som gir forvaltningen mulighet til å pålegge regulant undersøkelser og miljøforbedrende tiltak. Vi krever i denne sammenheng også at Eidsfossen kalles inn til konsesjonsbehandling, og dermed blir sett i sammenheng med resten av reguleringen.

En revisjon av reguleringskonsesjonen for sjøene, må stille krav om en fast fyllingsgrad gjennom hekketiden for fugl for å redusere negativ påvirkning gjennom en sårbar periode.

Generelt ønsker Fylkesmannen minstevannføring i alle regulerte vassdrag. Dette er nødvendig for å kunne nå målet om godt økologisk potensial. Når det gjelder Søregravingen, mener vi at Sòa må

prioriteres i forhold til sammenhengende minstevannføring fra Vasslivatnet og ned til fjorden. Deretter kommer, i prioritert rekkefølge, Hollaelva, Svorka og Hagaelva.

Med hilsen

Anne Sundet Tangen (e.f.)
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

Iver Øfsti Tanem
seniorrådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent